

เลขที่.....

ประโยคธรรมศึกษาชั้น[]ตรี [✓]โท []เอก ระดับ []ประถม [✓]มัธยม []อุดม
 วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม
 สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

	อปฺปเกนปิ เมธาวิ ปาภณฺณ วิจฺจุทฺโธ
	สมุฏฺหาเปติ อุตฺตานิ อณฺุคฺคิวั สนฺธมฺิ.
	ผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาด ย่อมตั้งตนได้ด้วยต้นทุนเมื่อน้อย
	เหมือนคนก่อนกองไฟขึ้น ฉะนั้น
	บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็น
	แนวทางแห่งการศึกษาและแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป
	ดำเนินความว่า ท่านทั้งหลายหวังในบารมี ให้ปกเกล้าบ้านเมืองนั้น ก็เป็นข้อหนึ่งที่น่าคิด
	เพราะว่าบ้านเมืองเราประกอบด้วยบุคคลต่างๆ และแต่ละบุคคลจะต้องทำด้วยตนเอง ตามหลักของ
	พระพุทธศาสนาแต่ละคนต้องการอะไร ก็ต้องการความสุขคือความสงบ ความสุขและความสงบนั้น
	จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยตนเอง ฉะนั้น ที่จะให้คนอื่นมาปกป้องรักษาก็เป็นสิ่งที่ยาก ถ้าตัวเองไม่ทำ อันนี้เป็น
	ข้อที่สำคัญยิ่ง ในพระพุทธศาสนา และผู้ที่ถือตัวว่าเป็นพุทธศาสนิก ต้องพึ่งตัวเอง มิใช่พึ่งคนอื่น ผู้มี
	ปัญญาเฉลียวฉลาด ย่อมตั้งตนได้ด้วยต้นทุนเมื่อน้อยเหมือนคนก่อนกองไฟขึ้น ฉะนั้น แต่การที่จะอาศัย
	คนอื่นก็อาศัยได้โดยดูผู้อื่นที่ปฏิบัติชอบและคอยฟังสิ่งที่ผู้อื่น ที่เราเห็นว่าปฏิบัติดีชอบ ได้พูดได้แนะนำ
	ดังนี้ ก็เป็นสิ่งที่อาศัยผู้อื่นได้ ผู้อื่นจะช่วยให้เราได้ และก็จะต้องมีการพิจารณาของตัวเองว่า ผู้ที่น่าจะมี
	การปฏิบัติหรือฟังข้อแนะนำในการปฏิบัติและทำตาม และหาทรัพย์ได้จากการประกอบกิจการด้วยดี
	ควรทำวันคืนไม่ให้เปล่าจากประโยชน์น้อยหรือมาก เพราะวันคืนผานบุคคลใดไป ชีวิตของบุคคลนั้น
	ย่อมพร่องจากประโยชน์เพราะเมื่อเวลาล่วงเลยแล้ว เปรียบเหมือนสายน้ำ ที่ไม่สามารถไหลกลับมาได้

	สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน ขุททกนิกาย เถรคาถา ว่า
	อโมฆํ ทิวสํ กยิรา อปฺเปน พหุเกน วา
	ยํ ยํ วิวหเต รตติ ตพฺพนตสฺส ชีวิตํ.
	ควรทำวันคืนไม่ให้เปล่าจากประโยชน์น้อยหรือมาก
	เพราะวันคืนผานบุคคลใดไป ชีวิตของบุคคลนั้น ย่อมพร่องจากประโยชน์นั้น
	อธิบายความว่า ธรรมดาแล้ววันและคืนของบุคคลนั้นมี ๒๔ ชั่วโมง ควรทำวันคืนไม่ให้
	เปล่าจากประโยชน์น้อยหรือมากก็ตาม เราจะใช้วันคืนให้ได้ประโยชน์เพียงไร ถ้าปล่อยวันคืนให้
	ล่วงเลยไปโดยมิได้ทำอะไรเลย ชีวิตของผู้นั้นย่อมเป็นหมันหาประโยชน์มิได้เลย เพราะประโยชน์
	ทั้งหลาย ย่อมล่วงเลยบุคคลผู้ไม่ทำงาน กลางคืนก็ไม่ลุกขึ้นทำงานผู้นอนมาก ย่อมให้ชีวิตของเขาเปล่า
	ประโยชน์ ผู้ที่เป็นเช่นนี้เป็นบรรพชิตก็ไม่ได้ เป็นคฤหัสถ์ก็ไม่ได้ เพราะความเกียจคร้าน ย่อมทำให้ชีวิต
	ของผู้นั้นเปล่าประโยชน์ไร้คุณค่าไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม ผู้ไม่คำนึงถึงหนาร้อนทำตนให้อดทน
	เหมือนหญ้า กระทำกิจที่ควรทำด้วยเรี่ยวแรง ผู้นั้นย่อมไม่เสื่อมจากความสุข ความเพียรเท่านั้นที่จะ
	ทำประโยชน์ให้สำเร็จได้โดยชอบแก่ผู้ทำ เพราะผู้ที่มีความเพียรย่อมไม่ย่อท้อต่อการทำงานทั้งน้อยใหญ่
	ผู้มีความเพียรย่อมเป็นผู้กล้าแข็งในการทำงาน ไม่กลัวต่อหนาร้อนลมแดด ไม่หยุดนิ่งหรือถอยหลัง
	เพราะวันคืนผานบุคคลใดไป ชีวิตของบุคคลนั้น ย่อมพร่องจากประโยชน์นั้น เพราะฉะนั้น อีกอย่าง
	หนึ่ง เมื่อเขาเกียจคร้านอยู่เช่นนี้ ทรัพย์สินที่มีอยู่เดิมก็ใช้หมดไปเรื่อย ๆ ทรัพย์สินใหม่ ๆ ก็ไม่ได้หามา
	เพิ่ม เมื่อใช้สอยทรัพย์สินหมดไป เขาย่อมถึงความเสื่อมลงตามลำดับ ดังนั้น ต้องเป็นคนขยัน ผู้ขยันใน
	หน้าที่การงาน ไม่ประมาท เข้าใจจัดการเลี้ยงชีวิตพอสมควร จึงรักษาทรัพย์ที่หามาได้ ทำงานที่ควรทำ
	ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ไม่ปล่อยงานหรือภาระไว้ให้ทับถม

	สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน อังคุตตรนิกาย อัฏฐกนิบาต ว่า
	อุภูตา กมมเยเยสุ อปปมตโต วิธานวา
	สมํ กปเปติ ชีวิตํ สมภตํ อนรุกขติ.
	ผู้ขยันในหน้าที่การงาน ไม่ประมาท
	เข้าใจจัดการเลี้ยงชีวิตพอสมควร จึงรักษาทรัพย์ที่หามาได้
	อธิบายความว่า ผู้ขยันในหน้าที่การงาน ไม่ประมาท หรือผู้มีความเพียร เป็นหลักธรรมข้อหนึ่งในสี่
	ข้อของอิทธิบาทธรรม คือหลักธรรมที่ทำให้บุคคลทำการงานประสบผลสำเร็จได้ทั้งทางโลกและทางธรรม คนที่มี
	ความเพียร หรือที่เราเรียกกันเป็นภาษาแบบชาวบ้านว่า คนขยัน จะเป็นคนที่ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน งานหนักก็เอา
	งานเบาก็สู้ ไม่เบื่อไม่บ่น อดทนทำงานทำหน้าที่ คนประเภทนี้จะไม่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง ทำการงานที่จำต้อง
	ทำให้สำเร็จเป็นขึ้นเป็นอันเป็นวัน ๆ ไป ไม่ดองงานให้ทับถมกันเป็นดินพอกหางหมู เข้าใจจัดการเลี้ยงชีวิต
	พอสมควร จึงรักษาทรัพย์ที่หามาได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การงานต่าง ๆ ของเขาย่อมสำเร็จได้ตามลำดับ อีกทั้งเขายัง
	จะมีโอกาสที่ทำงานได้สำเร็จมากกว่าคนอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะทำการงานใด ๆ ก็แล้วแต่ ควรเร่งทำความ
	เพียร ทำการงานนั้น ๆ ให้สำเร็จ แล้วจะได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก การทำการงานทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นงาน
	ในทางโลกคือการประกอบอาชีพหาเลี้ยงชีวิตหรือว่างานทางธรรมคือการปฏิบัติเพื่อทางแห่งความพ้นทุกข์ก็ตาม
	จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อทำด้วยใจจริงไม่เบื่อหน่าย การทำงานด้วยใจจริงไม่เบื่อหน่ายนั้น ต้องประกอบด้วย
	หลักธรรมที่ชื่อว่า อิทธิบาทธรรม ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ ฉันทะ พอใจในงานที่ทำ รักในงานที่ทำ วิริยะ ทำงานนั้น ๆ
	ด้วยความเพียรพยายาม จิตตะ เอาใจใส่งานที่ทำนั้นด้วยดี วิมังสา ทำงานนั้นโดยใช้สติปัญญาพิจารณาอย่าง
	รอบคอบ เมื่อทำงานโดยประกอบด้วยคุณธรรม ๔ ข้อนี้ ย่อมได้ชื่อว่าทำโดยไม่เบื่อหน่าย ผู้ที่ทำงานโดยไม่เบื่อ
	หน่าย ผู้ที่ทำงานโดยไม่เบื่อหน่าย ย่อมจะสามารถทำงานนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นประโยชน์สูงสุด

[illegible]